

Hans-Jørgen Berg 1959-2014

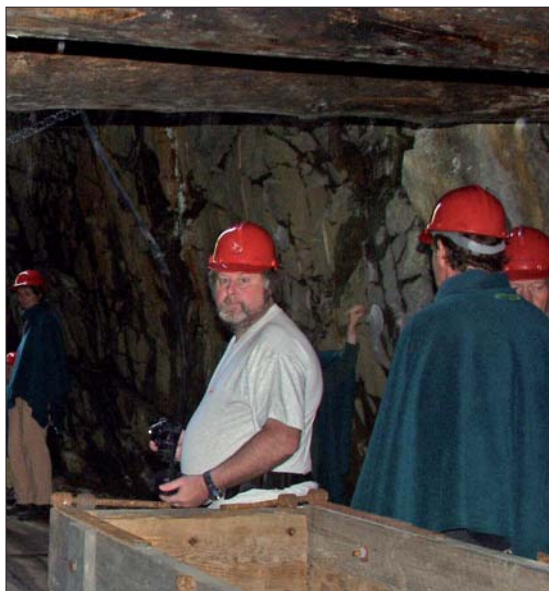
Av Jørn H. Hurum

Mitt siste møte med Hans-Jørgen var mindre enn to døgn før han døde. Han satt i sykesenga med PC'en på fanget og så på musikkvideoer. Under gitarsoloen til Lynyrd Skynyrd med Sweet Home Alabama spilte han luftgitar. «Big wheels keep on turning» - slik vil jeg huske Hans-Jørgen.

Mange fasetter

Når jeg skulle skrive litt om Hans-Jørgen dukket det opp mange minner. Visste du for eksempel at han kom på tredjeplass i judo NM i 1973, hadde flysertifikat, var vakt i Utenriksdepartementet eller at han grilltet en hel gris til min disputasfest?

Jeg kjente Hans-Jørgen i 30 år. Det første jeg hørte om han var et tips fra en steinsamlerskamerat på en steinmesse i 1984 som sa «det er en helt gira geologistudent som har bord på messa, han prater i ett om overnattinger i gamle gruver i Italia – han må du treffe». Og der satt han blid og full av kunnskap bak et bord fylt til trengsel av stibnittstoffer. Jeg hadde ikke begynt på Blindern enda, så her var det en sjanse til å få noen gode råd om studiet. Vi holdt sporadisk kontakten på steinmesser de neste årene og da jeg endelig kom til Institutt for Geofag i 1987 var han en av de som skapte liv i GÆA-kjelleren, og mange endte hjem til han på Jar eller Gamlebyen. Vi to fant fort ut at studentene manglet samlergleden som vi opplevde så sterkt, så vi utnevnte oss selv til turledere. Han hadde jo allerede lang erfaring som turleder og primus motor i Oslo Geologiforening. I de neste årene arrangerte vi overnattingsturer til Nannestad, Darbu, Drammen, Langesund, Kongsberg, Grua og sikkert noen flere steder med opptil 30 studenter som frivillig lærte andre ting enn pensum. Dette var «Hands on» geologi og mineralogi, ikke tavlegeologi.

Hans-Jørgen i kjent stil i Koboltgruvene på Modum. Foto: Hans Arne Nakrem.

Gull i Lommedalen!

Hans-Jørgen tok seg god tid på sin hovedfagsoppgave i mamlgeologi. Han beskrev både Bindalen, Bømlø og Lommedalen sine gullforekomster i en lang avhandling som ble ferdig i 1994. Heldigvis fikk han også publisert Bømlø-delen av dette arbeidet i Bergverksmuseets skrifter i 1995. For amatørmiljøet var nok de små gullbitene fra Lommedalen det som vakte mest oppsikt. Han turnerte geologiforeningene på Østlandet med foredrag om gull, Italia og andre mineralogiske funn hele 90-tallet.

Cosalitt i Glomsrudkollen og andre funn

Glomsrudkollen gruver besøkte jeg mange ganger på 80-tallet, Hans-Jørgen ble etter hvert med og sammen med Merethe Frøyland gjorde vi funnet av cosalitt i

1989. Vakre nåler både frittstående og i kalsitt og i mengder som ikke var kjent fra Norge før. Av andre viktige funn han har gjort som vi nå har på museet kan nevnes en velformet topas fra Tørdal på nesten en kilo, en 7cm i diameter turmalin fra Ågskaret med terminering, epidot og granater fra Bjønndalen, stilbitt og kalsitt fra Engelstadvangen, og en vakker zirkon og hambergittstuff fra Tvedalen.

Museumsarbeid

Etter endt hovedfag fikk Hans-Jørgen jobb på Institutt for Energiteknikk på Kjeller, men så ble det utlyst en ingeniørstilling på Geologisk museum. Han søkte, og fikk den. Han fikk ansvaret for elektronmikroskopet og XRD. Men flyttingen av store deler av de geologiske samlingene fra museet og mindre eksterne lagre til gamle Jarlen kino var en av de største oppgavene han gjennomførte. Den gangen i tett samarbeid med Øyvind Enger (som senere ble en sentral øglegraver). Hundrevis av tonn med stein ble flyttet og stablet. En hel skuff med vakre kalsitter og kvartser fra Kongsberg ble funnet i denne prosessen. Under oppbygningen av bergverksmuseet på Grua var Hans-Jørgen en viktig støttespiller de første årene. Med lang

Hans-Jørgen sammen med Hans Arne Nakrem i Kjørholt. Foto: Hans Arne Nakrem.

erfaring fra å lage referansesamlingen til Oslo Geologiforening og sin egen samling var han til nytte både i gruvene og i utstillingen.

Europaturer på 90-tallet

På 90-tallet begynte vi regelmessig å reise på de store mineral og fossil messene i München og Hamburg, dette innebar en tur med Kiefferga og en lang kjøretur. Disse turene tok oss også til kjente forekomster som Solnhofen og museer i Wien og Praha, alltid med geologi i fokus. Snorkingen til Hans-Jørgen var legendarisk, noe som gjorde at han ofte ble tvangslagt på enerom.

«Far side of crazy»

En dag på museet kom Hans-Jørgen inn på kontoret mitt med et stort glis. Han hadde pønsket ut den ultimate spøken mot kameraten Frode Andersen. Frode er for alle i mineralsamlersmiljøet kjent for sine mineralfunn i Langesundsfjorden. Mange av mineralene derfra er ikke så store, men har lange vanskelige navn (noe vi ofte spøkte med han om). Mossemessa var nært forestående og Hans-Jørgen hadde en gammel samlertikett av den typen Frode pleide å bruke på bordet sitt på messer. Den ble skannet og teksten ble «Svarte prikker med rare navn; 20 kroner». Like etter at Mossemessa åpnet det året ble alle etikettene på Frode sitt bord diskret byttet ut. Flere kunder kom til og mumlet «Svarte prikker med rare navn; 20 kroner» og Frode ble rødere og rødere i toppen mens han forsvarte seg med at han hadde mange spennende og sjeldne mineraler og absolutt ikke bare svarte prikker med rare navn. Vi lå tvekroket et par bord på bortsiden og hikstet etter luft helt til en kunde viste Frode en av hans «egne» etiketter - han forsto med en gang hvem som sto bak...

*Hans-Jørgen som turleder på Kolsåstoppen sammen med Trine-Lise Knudsen.
Foto: Hans Arne Nakrem.*

Formidlingsleden

Hans-Jørgen har publisert flere populærvitenskapelige artikler enn de fleste på Naturhistorisk museum, han har også holdt mange populærvitenskapelige foredrag, deltatt på mange av aktivitetsdagene og vært guide på ekskursjoner i museets regi. Han startet også den første diskusjonsgruppen for norske mineralsamlere på internett «Norwegian rockhounds» i 1997. I STEIN publiserte han de fleste av artiklene sine og var knyttet til redaksjonen i mange år. Alt fordi han hadde mineralogi som en altoppslukende interesse.

For oss på museet føles det fortsatt bare som Hans-Jørgen er på feltarbeid, han var jo nesten en del av det faste inventaret, alltid på jobb, og alltid snakkende om stein. Han tok nok bare på seg feltbuksa og sekken og vandret ut i det evige feltarbeidet.

Kronologisk oversikt over Hans-Jørgen Berg sine publikasjoner.

Berg, H. J. 1984: En liten advarende pekefinger. Stein 1: 28.

Berg, H. J. 1985: Lommedalen. Litt historisk geologi og mineralogi fra Søndre Lommedalen. Stein 1: 4-14.

Berg, H. J. 1987: Geologisk Museum i London. Et sted verdt å besøke Stein 2: 10-13.

Berg, H. J. 1989: Etter Neumann. Gull. Stein 1: 24-25.

Berg, H. J. 1989: Mineraler fra Erdmanngruva. Stein 4: 7-8.

Berg, H. J. 1989: Etter Neumann. Scheelitt. Stein 4: 40.

Berg, H. J. 1990: Etter Neumann. Cosalitt. Devillin. Scheelitt. Stein 2: 37.

Berg, H. J. 1990: Etter Neumann. Wulfenitt. Anatas Stein 3: 40.

Berg, H. J. 1990: Etter Neumann: anatas, Stilpnomelan Stein 4: 37.

Berg, H. J. 1993: Xenolitter Stein 4: 229.

Berg, H. J. 1994: Gjøvikområdets Bergarter Stein 1: 33-50.

Berg, H. J. 1994: Bjørndalen bruk. Stein 3: 205-216.

Berg, H. J. 1994: Geokjemi av gull i hydrotermale systemer, anvendt på tre norske forekomster. Hovedfagsoppgave ved Institutt for Geologi, Universitetet i Oslo, 304 s.

Berg, H. J. 1995: De geokjemiske forutsetningene for gullmineraliseringene på Bømlø. Bergverksmuseets skriftserie 9: 51-69.

Berg, H. J. 1995: Landsmøtet i NAGS. Stein 2: 100-102.

Berg, H. J. 1995: Geologi på internett. Stein 2: 113-115.

Segalstad, T. V., **Berg, H. J.** 1995: Geochemistry of gold in hydrothermal systems.. Gold mineralization in the Nordic countries and Greenland.

Berg, H. J. 1996: N. P. Thuesen: Oslo før Oslo. Oslos forhistorie. Stein 1: 41.

Berg, H. J. 1996: Murphys lov anvendt på mineralsamlere. Stein 3: 110-111.

Berg, H. J. 1996: Murphys lov anvendt på mineralsamlere II. Stein 4: 205-206.

Berg, H. J. og Wiik, G. H. 1996: Ryktebørsen [om mineralfunn]. Stein 4: 192.

Berg, H. J. 1997: Diskusjonsgruppe. Stein 3: 147.

Hurum, J.H., Jahren, J., **Berg, H.J.** & Bjerkgård, T. 1997. En eksotisk pegmatitt i kambrosiluren ved Eikeren, Buskerud. Norsk Bergverksmuseum Skrift 12: 31-33.

Hurum, J.H., Jahren, J., **Berg, H.J.** & Bjerkgård, T. 1997. En eksotisk pegmatitt i kambrosiluren ved Eikeren, Buskerud. Stein 125-128.

Berg, H. J. 1997: Mineralforekomster på Sardinia. Noen turforslag. Bergverksmuseets skriftserie 12: 47-55.

Jahren, J., **Berg, H.J.**, Hurum, J.H. & Wulff-Pedersen, E. 1998. Nye undersøkelser av amazonitt-genthelvin pegmatitten fra Fiskum, Øvre Eiker. Norsk Bergverksmuseum Skrift, 14: 13-16.

Berg, H. J. 1998: Musée de minéralogie de l'École nationale Supérieure de Mines de Paris. Stein 1: 29-30.

Berg, H. J. 1998: Reisetips for en tur til Tucson. Bergverksmuseets skriftserie 14: 59-63.

Berg, H. J. 1999: Minerallokalitetsdatabase som geologisk tolkningsredskap: Østfoldpegmatittene. Kongsberg mineral-symposium 1999.

Berg, H. J. 2000: Mineralien' 99 Hamburg Stein 1: 26-27.

Raade, G. & **Berg, H. J.** 2000: Powder X-ray diffraction data for innelite. Powder Diffraction 2000.

Berg, H. J. 2000: News and rumors 2000. Stein 2: 19.

Berg, H. J. 2001: Turforslag for Kviteseidområdet [Boka : På tur i Kviteseid]. Stein 3: 40.

Berg, H. J. 2002: Elba. Stein 2: 40-41.

Berg, H. J. Ellingsen, H.V. & Haugen, A. 2002: Menneskens land. Bergverksmuseets skriftserie 20: 5-10.

Raade, G. & **Berg, H. J.** 2002: Powder X-ray diffraction data for Goosecreekite [CaAl₂Si₆O₁₆.5H₂O]. Powder Diffraction 2002 17: 247-249.

Berg, H. J. 2003: Røykkvarts som mister fargen Stein 3: 30.

Juve, G. & **Berg, H. J.** 2003: Norwegian scandium mineralizations-overview. NGF abstracts and proceedings (2): 21.

Hurum, J.H. & **Berg, H.J.** 2004. Fra lokalitet til monter 2. Kjemiske prepareringsmetoder for mineraler og fossiler. Norsk Bergverksmuseum Skrift, 28: 36-42.

Hurum, J.H. & **Berg, H.J.** 2004. Fra lokalitet til monter 1. Mekaniske prepareringsmetoder for mineraler og fossiler. Norsk Bergverksmuseum Skrift, 28: 32-36.

Berg, H. J. & Krusell, Ulla 2004: Du er helbredelig steingal når..... Stein 3: 40-41.

Berg, H. J. Ødegård, E. 2005: Der Rhombenporphyr-Steinbruch Bjørndalen bei Oslo, Norwegen. Mineralien-Welt 16.(1): 34-45.

Berg, H. J. 2005: Geologiens dag ved Naturhistorisk Museum i Oslo Stein 3: 7.

Berg, H. J. Vogt, Y. 2005: Professor funnet bak radiatoren. Uniforum 3: 10.

Berg, H. J. 2006: Tvillinger (Geospørsmål fra leserne). Stein 1: 10.

Berg, H.J., Hurum, J.H. & Nakrem, H.A. 2006. Fra lokalitet til monter 3. Kjemisk fjerning av matriks og stabilisering. Norsk Bergverksmuseum Skrift, 33: 17-21.

- Berg, H. J. & Selbekk, R. S.** 2007: Et nyfunn av fenakitt i Bjønndalen Bruk. Stein 3: 32.
- Berg, H. J. & Selbekk, R. S.** 2007: Et nyfunn av fenakitt i Bjønndalen Bruk Stein 4: 30-31.
- Berg, H.J. & Hurum, J.H.** 2007. Mineralstuffer fra lokalitet til monter 5: en oppfølger. **Bergverksmuseets skriftserie**, 35: 19-20.
- Segalstad, T. V., **Berg, Hans-Jørgen & Telstø, L.** 2008: Metallogeny of the Kolsvik Gold Deposit at Bindalen, Northern Norway.. 33rd International Geological Congress.
- Selbekk, R. S., **Berg, H. J.** Folvik, H., Ellingsen, H. V. 2008: Mineraler i Coloumbitt og tantalitt gruppen fra Norge. **Bergverksmuseets skriftserie** 38: 33-36.
- Selbekk, R. S., Roaldset, E. & **Berg, H. J.** 2008: Soga om Operaen-Snart hvit?. *Geo* 11.(6): 38-42.
- Selbekk, R. S., Roaldset, E. & **Berg, H. J.** 2008: Staining of Carrara marble inside the new Oslo Opera house. The 33rd International Geological Congress, Oslo.
- Selbekk, R. S., Roaldset, E. & **Berg, H. J.** 2008: Undersøkelser av misfarging på innendørs marmorgulv i nytt operahus, Oslo. *Naturhistorisk Museum: Naturhistorisk Museum, Rapport* 9 s.
- Selbekk, R. S., **Berg, H. J.** Folvik, H.. 2009: Mineraler i monazitt-gruppen funnet i Norge. **Bergverksmuseets skriftserie** 2009: 43-47.
- Tidemann, G., **Berg, H. J. & Selbekk, R. S.** 2009: Edle steiner fram i lyset. *Uniforum* 4: 23.
- Berg, H.J., Hurum, J.H. & Nakrem, H.A.** 2010. Fra lokalitet til monter 3. *Kjemisk fjerning av matriks og stabilisering*. Stein, 1: 22-27.
- Hurum, J.H. & **Berg, H.J.** 2010. Fra lokalitet til monter 1. *Mekaniske prepareringsmetoder for mineraler og fossiler*. Stein, 1: 4-13.
- Hurum, J.H. & **Berg, H.J.** 2010. Fra lokalitet til monter 2. *Kjemiske prepareringsmetoder for mineraler og fossiler*. Stein, 1: 14-21.
- Nakrem, H.A., **Berg, H.J. & Hurum, J.H.** 2010. Fra lokalitet til monter 4. *Kuratering av samlinger, registre og databaser i et museumspektiv*. Stein, 1: 28-31.
- Berg, H. J. & Persson, P.** 2010: Undersøkinger av metallförekomster på ytan av et stenföremål från Svingen, Ämot kommun, Hedmark, C55553. *Varia* 2010: 585-588.
- Roaldset, E., Nakrem, H. A. & **Berg, H. J.** 2010: Balthazar Mathias Keilhau - en pioner i den geologiske utforskningen av Norge. *Kollokvium i vitenskapshistorie*.
- Selbekk, R. S., **Berg, H. J. & Folvik, H.** 2010: Magnesitt eller dolomitt?. *Norsk Bergverksmuseum Skrift* 43: 78-80.
- Selbekk, R. S., Husdal, Tomas A. & **Berg, H. J.** 2010: Nye mineraler for Norge i 2010. Stein 4: 24-26.
- Selbekk, R. S., Roaldset, E. & **Berg, H. J.** 2011: Staining of an indoor Carrara marble floor at the Opera house, Oslo, Norway. In: Broekmans, MATM. Korneliussen, A. Müller, A. Roaldset, E. Selbekk, R.S. Van der Eijk C & Van Helvoort, T.J.T: *Proceedings of the 10th International Congress for Applied Mineralogy (ICAM), Trondheim, Norway* 641-648.
- Roaldset, E., Selbekk, R. S. & **Berg, H. J.** 2013: Misfarging av marmor på taket av Operahuset, Oslo. *Naturhistorisk museum, Universitetet i Oslo 2013* (ISBN 978-82-7970-042-5) 24 s. *UiO Naturhistorisk museum Rapport*(28).
- Oversatt mineralbok
- Hochleitner, Rupert 1994: *Edelsteiner og smykkesteiner; tilrettelagt for norske forhold og oversatt fra tysk av Hans-Jørgen Berg*. Cappelen naturhåndbøker. 160 s.